

Geschiedenis hoofdstuk 7

7.1 Van wereldoorlog naar Koude Oorlog

Tijdens de Tweede Wereldoorlog ontmoetten de regeringsleiders van de geallieerden elkaar regelmatig. In Teheran (1943), Moskou (oktober 1944) en in Jalta (februari 1945). Daar werd gesproken over hoe te stoppen met de oorlog en hoe daarna verder. Toen **de Grote Drie** nog een gemeenschappelijke vijand hadden, was de onderlinge verhouding redelijk goed. Dat veranderde na de capitulatie van Duitsland. De gemaakte afspraken moesten in praktijk worden gebracht, wat niet eenvoudig was vanwege de chaos in het overwonnen Duitsland. Vooruitlopend op de vredesregeling met Duitsland werden uit veel gebieden in Oost-Europa grote groepen Duitsers zonder mededogen verjaagd. Het grootste aantal was afkomstig uit Polen, namelijk zeven miljoen. Drie miljoen Sudeten-Duitsers werden gedwongen Tsjechoslowakije te verlaten. Uit andere landen kwamen er nog 1,8 miljoen bij, wat een totaal van bijna twaalf miljoen geeft.

Een paar maanden na de capitulatie van Duitsland kwamen de Grote Drie in Potsdam bij elkaar. Hier kwamen de tegenstellingen openlijk aan het licht. De vage afspraken bleken op meerdere manieren uit te leggen. Zo verschilden ze van mening over de herstelbetalingen.

Er is wél overeenstemming bereikt over de volgende punten:

- De oorlogsmisdadigers zouden gestraft worden.
- De grens tussen Duitsland en Polen zou verder naar het westen opgeschoven worden.
- De Duitstalige minderheden uit Polen, Tsjechoslowakije en Hongarije moeten deze landen verlaten.
- Duitsland zou een economische eenheid blijven.
- Er zou een vredesverdrag voor geheel Duitsland worden voorbereid.

De eerste drie afspraken werden werkelijk uitgevoerd. Het vierde punt veroorzaakte veel meningsverschillen en van het vijfde punt kwam in praktijk niets terecht. Aan het eind van de oorlog was Duitsland verdeeld in vier **bezettingszones**; hetzelfde gebeurde met de hoofdstad Berlijn. Het was de bedoeling dat de opperbevelhebbers van de vier zones minstens drie keer per maand bij elkaar zouden komen en dat ze unaniem beslissingen zouden nemen.

Hoewel de regeringen van de vroegere geallieerden elkaar in de eerste naoorlogse jaren zeker met respect behandelden, werd dit langzaam minder. De westelijke geallieerden onder leiding van de VS opereerden gezamenlijk als **Westblok**. De landen in Oost-Europa werden steeds meer een verlengstuk van de Sovjet-Unie en vormden gezamenlijk het **Oostblok**. Al in maart 1946 introduceerde Winston Churchill in dit kader het begrip **Ijzeren Gordijn**, dat 'van Settin aan de Oostzee tot Triëst aan de Adriatische Zee dwars door het Europese continent was neergelaten'. Daarachter ging de Sovjet-Unie zijn gang en had het democratische westen geen invloed.

Deze door Russische troepen bevrijde landen waren als **invloedssfeer** aan de Sovjet-Unie toegewezen. Dan had men maar vooraf hardere afspraken moeten maken. Toen het er in 1947 op ging lijken dat nog meer landen communistisch gingen worden besloot de Amerikaanse president Harry S. Truman in te grijpen. In een beroemde toespraak voor het Amerikaanse Congres kondigde hij een koerswijziging aan, die later bekend is geworden als de **Trumandoctrine**.

Begrippen

bezettingszones	In 1945 werd het bestuur over Duitsland en Berlijn in handen van vertegenwoordigers van vier landen gelegd (UK, VS, Frankrijk en de Sovjet-Unie), die ieder een gedeelte van het territorium van Duitsland en Berlijn kregen toegewezen.
Bondsrepubliek Duitsland (BRD)	Het land dat in 1949 ontstond door samenvoeging van de drie westelijke bezettingszones, ook wel, West-Duitsland.
Brezjnevdoctrine	In 1968 gelanceerde politiek waardoor de Sovjet-Unie in een Oostblokland mocht ingrijpen als dat land uit het Warschaupact wilde stappen of de greep van de Communistische Partij wilde verslappen.
de Grote Drie	Naam voor de regeringsleiders van Groot-Brittannië (Churchill), de VS (Roosevelt) en de Sovjet-Unie (Stalin) die tijdens de Tweede Wereldoorlog als geallieerden gezamenlijk tegen Duitsland en Japan optrokken.
destalinisatie	In 1956 maakte Chroesjtsjov een einde aan de enorme persoonsverheerlijking van Stalin, wat ook leidde tot een (tijdelijke) vermindering van de spanning tussen Oost en West.
Duitse Democratische Republiek (DDR)	Land dat in 1949 ontstond uit de oostelijke bezettingszone, ook wel Oost-Duitsland.
Europese Economische Gemeenschap (EEG)	Samenwerkingsverband tussen Nederland, België, Luxemburg, Frankrijk, Duitsland en Italië om een gemeenschappelijke markt te vormen met vrij verkeer van personen, goederen en diensten.
Europese Gemeenschap van Kolen en Staal (EGKS)	Eerste Europese supranationale organisatie, opgericht om de kolen- en staalindustrie gezamenlijk te beheren. (Nederland, België, Luxemburg, Frankrijk, Duitsland en Italië)
Europese Unie (EU)	Samenwerkingsverband tussen Europese landen op economisch, politiek en juridisch gebied.
glasnost	Nieuwe politiek van openheid waardoor de burgers in de

	Sovjet-Unie de mogelijkheid kregen om kritiek op het communistische bestuur te uiten.
Goelag Archipel	Verzamelnaam voor een groep moeilijk toegankelijke strafkampen in de Sovjet-Unie.
Grote Sprong Voorwaarts	Naam voor het vijfjarenplan in China (1958-1963) waarmee Mao Zedong probeerde het land versneld te industrialiseren.
Ijzeren Gordijn	Gangbare naam tijdens de Koude Oorlog voor de hermetisch afgesloten grens tussen het westen en het oosten van Europa.
invloedssfeer	Gebied waar een staat veel invloed kan laten gelden, meestal met stilzwijgende goedkeuring van andere staten.
Koude Oorlog	Periode van vijandschap (1945-1985/9) tussen het kapitalistische Westen en het communistische Oosten, waarin het nooit tot een échte oorlog tussen de grootmachten kwam.
liberalisering	Overheid stelt zich ten doel om in de samenleving en economie minder te willen regelen en meer aan het initiatief van de burgers en de bedrijven over te laten. waarbij 'vrije markt' en 'concurrentie' sleutelbegrippen zijn.
Marshallplan	Economisch hulpprogramma van de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Marshall, om na de Tweede Wereldoorlog Europa weer op de been te brengen.
Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO)	Militair bondgenootschap van het Westblok, opgericht in 1949, met als doel West-Europa tegen het communisme te beschermen.
Oostblok	Groep Oost-Europese communistische landen onder leiding van de Sovjet-Unie